

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 7 września 2020 r.

Pozycja 259

POSTANOWIENIE z dnia 26 sierpnia 2019 r. Sygn. akt Ts 87/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.W. w sprawie zgodności:

art. 22 § 1 w związku z art. 199b § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652) z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej z 22 maja 2018 r. (data nadania) M.W (dalej: skarżący) wniósł o orzeczenie, że art. 22 § 1 w związku z art. 199b § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652; dalej: k.k.w.), w zakresie, w jakim pozbawia sprawcę prawa do udziału w posiedzeniu sądu orzekającego zastosowanie środka zabezpieczającego w formie terapii z art. 93a § 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600; dalej: k.k.), jest niezgodny z wynikającą z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP zasadą prawa do sądu.

Skargę konstytucyjną wniesiono na tle następującej sprawy.

Sąd Rejonowy w K. Wydział II Karny, działając z urzędu w oparciu o przedstawioną Sądowi opinię sądowo-psychiatryczną o stanie zdrowia skarżącego, postanowieniem z 27 lipca 2017 r. (sygn. akt [...]), uchylił wobec skarżącego środek zabezpieczający w formie umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym orzekając także bezzwłoczne zwolnienie skarżącego z przebywania w zakładzie. Sąd orzekł jednocześnie wobec skarżącego środek zabezpieczający w formie terapii psychiatrycznej w trybie ambulatoryjnym, tj. środek z art. 93a § 1 pkt 2 k.k.

Skarżący zakwestionował powyższe rozstrzygnięcie w zakresie orzeczenia terapii podnosząc, że zapadło ono bez jego udziału w posiedzeniu sądowym. Rozpoznający zażalenie skarżącego Sąd Okręgowy w K. V Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonaniem Orzeczeń Karnych, postanowieniem z 2 listopada 2017 r. (sygn. akt [...]), utrzymał w mocy

zaskarżone rozstrzygnięcie w kwestionowanym zakresie. Prawomocne postanowienie zostało skarżącemu doręczone 13 listopada 2017 r.

W tym stanie rzeczy skarżący wystąpił 20 grudnia 2017 r. z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z 1 marca 2018 r. (sygn. akt [...]), Sąd Rejonowy w K. I Wydział Cywilny ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu, wyznaczonego następnie zarządzeniem Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w K. z 10 kwietnia 2018 r., doręczonym pełnomocnikowi 16 kwietnia 2018 r.

Jako ostateczne orzeczenie o konstytucyjnych wolnościach lub prawach skarżącego w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji skarżący wskazuje postanowienie Sądu Okręgowego w K. V Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonaniem Orzeczeń Karnych z 2 listopada 2017 r. (sygn. akt [...]).

W skardze wniesionej do Trybunału skarżący wskazuje, że rozstrzygnięcie w jego sprawie wydane zostało w oparciu o art. 22 § 1 w zw. z art. 199b § 3 k.k.w., który pomijając udział skarżącego w posiedzeniu „kształtuje sądowe postępowanie wykonawcze w sposób bezpośrednio przekładający się na treść wydanego w sprawie orzeczenia.” Skarżący podnosi, że zastosowanie art. 22 § 1 k.k.w. i wyłączenie jego udziału w postępowaniu „dotyczy podstawowej sfery jego konstytucyjnych praw i wolności, narusza bowiem wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP prawo skarżącego do sądu, w tym składające się na jego treść uprawnienie do korzystania z rzetelnej procedury sądowej (...) poprzez zapewnienie skarżącemu wysłuchania i osobistego udziału w czynnościach sądowego postępowania wykonawczego (...).” Skarżący stoi na stanowisku, że art. 22 § 1 k.k.w. wyłącza jego udział w przedmiotowym postępowaniu, ponieważ brak jest przepisu szczególnego uprawniającego do udziału w posiedzeniu sądowym osobę, wobec której zastosowano środek zabezpieczający.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. W myśl art. 79 Konstytucji, skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony prawnej, realizowanej w ramach kontroli zgodności z Konstytucją przepisów, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o określonych w Konstytucji wolnościach lub prawach skarżącego. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK), Prezes Trybunału Konstytucyjnego kieruje wniesioną skargę do rozpoznania wstępnego na posiedzeniu niejawnym, w składzie jednoosobowym. Celem rozpoznania wstępnego jest ustalenie, czy skarga spełnia wymagania przewidziane w ustawie oraz czy usunięcie jej ewentualnych braków jest możliwe.

2. W rozpoznaniu wstępnym Trybunał ustalił, że analizowana skarga nie spełnia kryteriów wskazanych w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p. TK, wskutek czego Trybunał odmawia nadania jej dalszego biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK.

3. Trybunał wskazuje, że badana skarga nie spełnia kryterium określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji i skonkretyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK, gdyż istota sformułowanego w niej zarzutu dotyczy normy indywidualno-konkretniej, nie zaś normy generalno-abstrakcyjnej.

3.1. Analizując stan faktyczny sprawy zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 4 i art. 53 ust. 2 pkt 1-2 u.o.t.p. TK, Trybunał ustalił, że skarżący został zawiadomiony o terminie posiedzenia w przedmiocie uchylenia środka zabezpieczającego z pouczeniem, że jego udział nie jest obowiązkowy. Wobec braku wniosku skarżącego o doprowadzenie na posiedzenie, Sąd

rozpoznający sprawę w I instancji uznał, że udział obrońcy z wyboru w posiedzeniu jest wystarczający. Jak zaznaczył zaś sąd odwoławczy, ani skarżący ani reprezentujący go obrońca z wyboru nie wnosili o doprowadzenie skarżącego na posiedzenie w przedmiocie uchylecia środka zabezpieczającego.

3.2. Z uzasadnienia skargi konstytucyjnej wynika, że skarżący kwestionuje prawidłowość zastosowania zaskarżonych przepisów w zakresie, w jakim umożliwiają sądowi uznanie za wystarczający udział tylko obrońcy w posiedzeniu, podczas którego rozstrzygnięta została zarówno kwestia dalszego stosowania środka (tj. pobyt w zakładzie psychiatrycznym), jak i kwestia orzeczenia nowego środka zabezpieczającego (tj. terapii) w ślad za uchyleniem stosowania pobytu w zakładzie psychiatrycznym. Według ustaleń sądu odwoławczego, w pierwszej kwestii skarżący istotnie wnosił o doprowadzenie na posiedzenie w sprawie dalszego stosowania środka zabezpieczającego. Sąd odwoławczy ustalił jednak także brak wniosku skarżącego o doprowadzenie na posiedzenie w sprawie o uchylenie środka, zaś w świetle zaskarżonego art. 199b § 3 k.k.w. uznał udział obrońcy skarżącego w posiedzeniu za wystarczający.

3.3. Trybunał ustalił, że z brzmienia zaskarżonego art. 199b § 3 k.k.w. w zw. z art. 22 § 1 k.k.w. nie wynika jednak, że skarżącemu nie przysługuje prawo do udziału w posiedzeniu, o którym mowa w powyższych przepisach. Przeciwnie, w zakresie kwestionowanym przez skarżącego, zgodnie z art. 199b § 3 k.k.w., „w posiedzeniu [dotyczącym orzeczenia, zmiany lub uchylenia środka zabezpieczającego] ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca lub jego obrońca (...)”. W opinii Trybunału nie jest zatem trafne przekonanie skarżącego, że zakwestionowane regulacje nie zawierają przepisu szczególnego, „dającego prawo udziału w posiedzeniu osobie, wobec której stosuje się środki zabezpieczające (...)”. Ponadto, odniesienie się do ustalonego w powyższy sposób stanu faktycznego wymagałoby dokonania przez Trybunał oceny trafności rozstrzygnięcia sądowego wydanego w sprawie skarżącego, co nie mieści się jednak w zakresie kompetencji Trybunału.

3.4. Powyższe ustalenia prowadzą Trybunał do konkluzji, że zarzuty formułowane względem kwestionowanych w skardze przepisów na tle konstytucyjnego prawa do sądu nie spełniają kryteriów z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p. TK, pod kątem których Trybunał przeprowadza wstępną kontrolę skargi. W myśl powyższych przepisów skuteczne wniesienie skargi konstytucyjnej zależy bowiem nie tylko od wskazania konstytucyjnej wolności lub prawa naruszonego według przekonania skarżącego, ale także od uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Trybunał ustalił, że uzasadnienie analizowanej skargi zarysowuje tymczasem punkt widzenia skarżącego na działanie sądu oraz ocenę rozstrzygnięcia wydanego na podstawie zakwestionowanych w skardze przepisów. Z ustaleń wstępnej kontroli wynika zatem, że w zakresie ujętym zaskarżonymi przepisami analizowana skarga stanowi polemikę skarżącego z niesatysfakcjonującym go lub nietrafnym jego zdaniem orzeczeniem sądu. Nie daje jednocześnie Trybunałowi podstaw do badania naruszenia konstytucyjnego standardu prawa do sądu w kontekście przepisu zastosowanego w analizowanej sprawie.

4. W ślad za dokonaniem powyższych, przesądzających ustaleń, Trybunał dostrzega również zasadność odniesienia się na marginesie analizowanej sprawy do podniesionej przez skarżącego kwestii, która była przedmiotem wcześniejszego orzeczenia Trybunału. W uzasadnieniu analizowanej skargi skarżący powołuje bowiem wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 22 marca 2017 r., sygn. SK 13/14, (OTK ZU A/2017, poz. 19; dalej: SK 13/14), w którym Trybunał orzekł, że art. 204 § 1 i 2 k.k.w. w zw. z 22 § 1 k.k.w. „w zakresie w jakim nie

przewiduje prawa do osobistego udziału sprawcy, wobec którego stosowany jest środek zabezpieczający polegający na umieszczeniu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, w posiedzeniu sądu w sprawie dalszego stosowania tego środka zabezpieczającego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 41 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.” Istotnie, dopiero w ślad za wyrokiem SK 13/14 ustawodawca uzupełnił art. 204 poprzez dodanie m.in. paragrafu 2a stanowiącego, że „sprawca ma prawo wziąć udział w posiedzeniu o którym mowa w § 2”, w związku z brzmieniem art. 22 § 1 k.k.w., który mówi, że skazany oraz jego obrońca mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, „gdy ustawa tak stanowi.”

4.1 W tym kontekście Trybunał zwraca uwagę, że kwestionowany art. 199b § 3 k.k.w. stanowi, że „w posiedzeniu ma prawo wziąć udział (...) sprawca lub jego obrońca (...)”. W analizowanej sprawie skarżący wyprowadza przysługujące mu prawo podmiotowe z powiązania art. 22 § 1 k.k.w. z art. 199b § 3 k.k.w. oraz, stosując schemat zaskarżenia podobny do zastosowanego w sprawie SK 13/14, upatruje naruszenia przysługującego mu prawa do sądu w ukształtowanym zakwestionowanymi przepisami nie obowiązkowym, a fakultatywnym udziale w posiedzeniu dotyczącym uchylecia lub zmiany środka zabezpieczającego.

4.2. Na tle powyższych rozważań Trybunał zwraca ponownie uwagę, że jednym z warunków nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu jest wskazanie sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego przez normę prawną o charakterze ogólnym, a nie normę w indywidualnym akcie stosowania prawa. Trybunał ustalił, że w analizowanej sprawie źródłem podnoszonego przez skarżącego naruszenia nie jest w istocie treść normatywna zaskarżonych przepisów, lecz dokonana przez sąd ocena tego, czy udział skarżącego w posiedzeniu był konieczny. W kontekście tych ustaleń Trybunał jeszcze raz zaznacza, że jeżeli prawo udziału w posiedzeniu przysługuje sprawcy lub jego obrońcy (art. 199b § 3 k.k.w.), ocena w jakim zakresie przepis ten znajdzie zastosowanie w sprawie objętej badaną skargą, należała w sprawie skarżącego do Sądu I instancji i została podtrzymana przez sąd odwoławczy. Jak wyjaśniono powyżej, ocena ta nie może jednak stanowić podstawy dla dokonania przez Trybunał kontroli zgodności zaskarżonych przepisów ze wskazanym w skardze wzorcem.

4.3. Trybunał Konstytucyjny korzysta z tej okazji by przypomnieć, że nie pełni roli instancji odwoławczej „trzeciego stopnia” w zakresie kontrolowania trafności lub prawidłowości ostatecznych rozstrzygnięć, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji (por. wyrok TK z 20 grudnia 2017 r., sygn. akt SK 37/15, OTK ZU nr A/2017, poz. 90 i powołane tam orzecznictwo), a praktyka stosowania prawa pozostaje poza zakresem kontroli Trybunału Konstytucyjnego (por. wyrok TK z 20 grudnia 2017 r., sygn. akt SK 37/15, OTK ZU A/2017, poz. 90 i przywołane tam orzecznictwo). Weryfikowanie przez Trybunał rozstrzygnięć sądowych możliwe jest jedynie na zasadzie wyjątku, tj. wyłącznie w trybie kontroli konstytucyjności normatywnej treści przepisu ukształtowanej w wyniku jego jednolitej, powszechnej i stałej wykładni sądowej (por. wyrok TK z 20 czerwca 2017 r., sygn. akt K 5/17, OTK ZU nr A/2017, poz. 48 oraz powołane tam orzecznictwo). Jeśli jednak skarżący nie kwestionuje treści normatywnej przepisu ukształtowanej w wyniku jednolitej, powszechnej i stałej wykładni sądowej, to – mając na uwadze zasadę skargowości wynikającą z art. 67 ust. 1 u.o.t.p. TK oraz wyjątkowy charakter dopuszczalności takiego zarzutu – Trybunał nie ma podstaw do przeprowadzenia kontroli zgodności zaskarżonego przepisu z Konstytucją.

5. Z tych względów Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania badanej skardze dalszego biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK, uznając, że nie spełnia ona wymogów określonych w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p. TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.